

Nerve: Niels Fredrik Dahl formulerer et mannlig kjærlighetspråk.

Maskulin sårbarhet

Det er knyttet forventninger til utgivelsen når Niels Fredrik Dahl kommer med sin første diktsamling på elleve år. Han arbeider fram et sofistikert forfatter-skap og er særlig kjent for sine romaner og dramatik, for øvrig oversatt til flere språk. Også som poet har han mye å fare med, og diktsamlingen «Min tredje muskel» (1999), med sine eksistensielle politiske tematikker, kan ha vært et vendepunkt i den norske poesihistorien, slik landets fremste litteraturkritiker Henning Hagerup oppmerksomt observerte da den utkom.

Tittelen på årets bok, «Vi har aldri vært her før», gir oss en pekepinn om diktenes retning. Exil designs hvite geiter (?) på omslaget antyder en viss flokkbevegelse i et mørkt landskap, oppfanget med stor blenderåpning og lav hastighet på kameraet. Fotografisk er dette boka tatt på kornet.

Tittelens «her» er både et mentalt sted og et allmennmenneskelig sted, stedfestet gjennom landskapsbeskrivelser i flere land. Blant disse finner jeg de svakeste tekstene, men ujevnheten bidrar til en ustadighetens nerve i diktforløpet.

” Kvinnen er mer ustadig, ikke ulikt tekstene.

POESI

Niels Fredrik Dahl
Vi har aldri vært her før
Forlaget Oktober 2012, 48 sider

Boka åpner med en jevn strøm av dikt øverst på siden. Det er bare strømmen som er jevn, for valg av ord, språkfigurer og vendinger er ladet med spenning. «Torden» nevnes fem-seks ganger i boka, og et par sloss «med sorgen ringende i øret».

«Er vi hverandres barn?», heter det i et dikt. Vi-et er mann og kvinne, kjærester. Og dette mindre vi-et sover og våkner, elsker eller har elsket, observerer hverandre og blir rammet av kjærlighetens mektige naturkrefter. Krefter som selv setter dagsorden.

Dahl utpensler og formulerer her et mannlig kjærlighetspråk. Med et sitat av den franske poeten Paul Éluard

FØLSOMT: Niels Fredrik Dahl arbeider fram et sofistikert forfatterskap.

FOTO: TORUNN NILSEN

som motto blir mannens kjærlighet utlagt som berøring (mer enn språk); et fysisk univers der kroppen får grunnlegge følelser og tanker i en større (u)tålmodighet.

Kvinnen som portretteres i diktene er i en annen bevegelsesrytme, mer ustadig og flyktig, ikke ulikt tekstenes bevegelsesmønster. Men poeten synes å ville fange det som flykter. I alle fall er han fanget av det – underordnet kvin-

nens skjønnhet og kropp. Her tangeres tematikken fra «Min tredje muskel»: «bli hos meg». Også typografisk kommer det svake, men komplekse jeget til syne ved at første ord i hvert dikt er satt med redusert trykkfarge, en skyggeskrift som nærmer seg papirets fargetone. Utsagnsposisjonen er dermed svakhet, men ikke en svakhet som mangler indre styrke. Utlevert til kjærligheten – det er samlingens tema.

jeg kan høre hvem du er når du kommer ned trappen hvem du er når du står opp fra senga,

jeg ser steder på kroppen din du ikke selv kan se

i dag klarte jeg ikke å reise meg fra ryggen din

Kritisk: Farsotten med å erstatte det lyriske jeget med 2. person entall finnes også i Dahls diktspråk. I det siterte diktet ovenfor er jeg/ du-balansen god, mens det i mindre gode tekster rett og slett virker beklemmende, som i værelser der det tiskes om en person som ikke er til stede.

Slike innvendinger til side: Ikke siden jeg leste Roland Barthes' «Fragmenter av kjærlighetens språk» for tretti år siden kan jeg huske en tekst som så språklig følsomt tegner et erotisk og dramatisk kjærlighetsspill. Den stedige maskuliniteten er egenartet for denne boka, men poeten besitter også en underfundig listighet i sitt språklige register, noe også Barthes hadde.

Niels Fredrik Dahl har denne gangen nedtonet politiske realiteter i sine dikt. De er til gjengjeld preget av en våkenhet og sansevarhet som bringer maskulin sårbarhet ut i åpent lende, og med flere lysende kjærlighetsdikt.

Freddy Fjellheim

bokmagasinet@klassekampen.no

Fascinerende: Edmund de Waal finner sin families historie i 264 japanske figurer.

Hva tingene fortalte

Edmond de Waal har en strålende karriere som keramiker. Yrket står ikke i fokus når han i «Haren med øyne av rav» har skrevet sin egen familiehistorie, like fullt finnes det koplinger: De Waal har viet livet sitt til å skape gjenstander, til et arbeid som krever stor oppmerksomhet og kjærlighet til det taktile. Familiefortellingen han presenterer handler også mye om gjenstander. Og tap av dem. Et underliggende spørsmål blir: Hva er en familie når de håndfaste sporene etter dem utslettes?

Utgangspunktet for historien er 264 små, tradisjonelle japanske figurer – netsuker – som de Waal arver. Netsukene kom inn i familien via Charles Ephrussi – en slektning av de Waals oldefar – i Paris i 1870-årene (Beskrevet slik: «Han er i den eksepjonelle posisjonen at han både er

latterlig rik og svært selvbevisst»).

Eliten i Paris var på den tiden besatt av japanske gjenstander (japonisme), og Ephrussi-familien var altså en særdeles velstående en. De Waal vil spore familiens – og netsukenes – historie: «Jeg ønsker å vite noe om forholdet mellom denne gjenstanden av tre som jeg ruller mellom fingrene – hard og snedig og japansk – og hvor den har vært. ... Og jeg vil vite hvilke menneskers hender den har ligget i, og hva de følte for

En netsuke – japansk miniatyr.

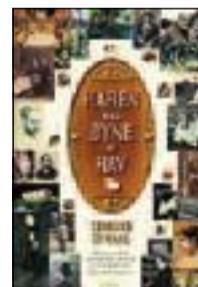
den og tenkte om den – hvis de tenkte på den. Jeg vil vite hva den har vært vitne til.»

Det er starten på en fortelling som strekker seg fra Paris' la belle époque til Wien og et stadig mer antisemittisk Europa, og videre til Tokyo etter annen verdenskrig, hvor japonismen får en renessanse under den amerikanske okkupasjonen. Samtidig får vi også glimt inn i de Waals oppnøsting, fra London.

Ephrussi-familiens historie er uløselig knyttet til den europeiske kunsthistorien og kulturscenen fra 1870 og framover. Enorme verdier er i omløp, verdens viktigste malerier og utsøkte, eksotiske gjenstander samles av den festglade overklassen. De Waal beskriver en epoke så glamorøs at den får meg til å tenke på Woody Allens «Midnight in Paris» (2011), en film som harselerer med selve ideen om en belle époque, en

PROSA

Edmund de Waal
Haren med øyne av rav
Oversatt av Christian Rugstad
Forlaget Press 2011, 335 sider

tid da alt var flottere og mer spennende. Men for den rike Ephrussi-familien var livet kanskje så dekadent og overdådig som mytene vil ha det til.

«Haren med øyne av rav» lærer meg en hel del, og er engasjerende lesning. Det er en sånn bok man stadig kikker opp

fra, i håp om at det sitter noen i nærheten så man kan fortelle om det man leser.

De Waal er oppsøkende, undrende, lar seg irritere og bevegges til tårer, og teksten er levende og overbeviser. Partiene om antisemittisme og familiens skjebne under og etter verdenskrigen er sterke og fryktelig triste. I tillegg skriver han godt om forholdet mellom mennesker og deres eiendeler. Han vier god plass til beskrivelser av arkitektur og interiør, netsukenes overflate, og skriver fra sitt ståsted som kunstner. Viktigst er imidlertid hva forholdet til tingene sier om menneskenes relasjoner til hverandre. Netsukene har en fantastisk, dramatisk historie som spenner kontinenter og århundrer. Her binder de sammen generasjonene i en familie hvor altfor mye var gått tapt.

Silje Bekeng

bokmagasinet@klassekampen.no